

7. Стягувала мертвих з машини, щоб допомогти живим. Фронтові історії бойової медицині. *Українська Правда. Життя*. 15.07.2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/07/15/249554/> (дата звернення: 02.04.2026).

8. Улибін В. Етичні аспекти роботи журналіста в умовах воєнного стану. *Інтегровані комунікації*. 2024. Вип. 18. С. 54–61.

9. Хлопчик, який вижив після ракетного удару по Вінниці. *Українська Правда. Життя*. 10.03.2026. URL: <https://life.pravda.com.ua> (дата звернення: 02.04.2026).

10. «Я – триста, я – триста». Репортаж з військового госпіталю. *Суспільне / Новини*. 25.08.2023. URL: <https://suspijne.media/376406-a-trista-a-trista-reportaz-z-vijskovogo-gospitalu/> (дата звернення: 02.04.2026).

УДК 070:82-92:355.01

*Яськова Ю. О., здобувачка вищої освіти;
Василик Л. Є., доктор наук із соціальних комунікацій,
доцент, завідувачка кафедри журналістики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ СТОРІТЕЛІНГ ВІЙНИ У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

***Анотація.** Досліджено документальний сторітелінг війни. Проаналізовано особливості нарративних практик, заснованих на персоналізованих історіях та досвіді учасників війни. Визначено роль жанру у формуванні суспільної пам'яті, емоційного залучення аудиторії. Окреслено формати роботи з репрезентацією травматичного досвіду. Наголошено на значенні чутливої журналістики у процесі створення документальних історій про війну.*

***Ключові слова:** документальний сторітелінг, війна, нарратив, персональні історії, суспільна пам'ять, чутлива журналістика.*

Сучасна журналістика функціонує в умовах війни, що спричинило глибокі структурні зміни тем та жанрів. У цьому контексті документальний сторітелінг набуває особливого значення, оскільки поєднує фактологічну основу з персональним досвідом героїв та виконує функцію свідчення. У центрі сторітелінгу перебуває людина, яка інтерпретує війну через власні нарративи. У таких умовах особисті історії стають способом фіксації досвіду покоління, яке проживає воєнні події безпосередньо. Тож актуально розглянути зміни жанру під впливом війни.

Сторітелінг у журналістиці є однією з ключових форм репрезентації дійсності, що поєднує фактологічну основу з нарративною структурою його подачі. Він передбачає побудову історії як цілісного смислового та емоційного досвіду, у якому подія набуває контексту, причинно-наслідкових зв'язків та людського виміру. Як підкреслює Дж. Готтшалл, здатність мислити через історії є базовою когнітивною характеристикою людини: саме нарратив дає змогу впорядковувати

хаотичний досвід і надавати йому значення [2]. Важливою характеристикою нарративної журналістики є її здатність формувати емоційний зв'язок між подією та аудиторією. В умовах війни це емоційне залучення значно посилюються. Окрему роль у сторітелінгу відіграє персонаж історії. Саме через індивідуальний досвід конкретної людини журналістика має можливість репрезентувати ширші соціальні процеси. Особиста історія функціонує як «точка входу» у складні суспільні явища, допомагаючи аудиторії ідентифікуватися з досвідом іншого та краще розуміти контекст подій. Д. Рендал підкреслює, що сучасна журналістика дедалі більше орієнтується на людський вимір подій, оскільки саме через персоналізовані історії формується емпатія до соціальних проблем [4]. Сторітелінг воєнного часу унікальний своїми героями, їхнім досвідом, він показує війну через її людський вимір. Індивідуальні історії формують цілісний образ покоління, що проживає досвід складної історичної травми.

Однією з найскладніших і водночас найвиразніших форм сторітелінгу є документальний фільм. За визначенням М. Рабігера, він поєднує спостереження, інтерв'ю та монтаж для створення цілісного нарративу [3], дає змогу не лише передати інформацію, а й занурити глядача в атмосферу подій, створюючи ефект присутності. Документалістика допомагає передавати не лише факти, але й емоційний досвід війни. Наприклад, фільм «Porcelain War» демонструє, як через поєднання особистих історій і візуальних образів можна передати культурний і психологічний виміри війни [9]. Воєнний сторітелінг працює з чутливими темами, як-от травма або особисті втрати. Сторітелінг зосереджується на внутрішньому проживанні війни – емоціях, моральних дилемах і процесах самоідентифікації. Він передбачає обережну роботу з героями, уникнення сенсаціоналізму. Воєнний сторітелінг, на відміну від історій мирного часу, позначений особливою увагою журналіста до чутливого контенту.

Повномасштабна війна в Україні суттєво трансформувала функції сторітелінгу. Сьогодні жанр виконує не лише інформаційну, але й доказову, фіксаційну та меморіальну функції. Документалістика стає інструментом не тільки передачі фактів, а й створення доказової бази воєнних злочинів росії та збереження досвіду суспільства. Однією з ключових функцій документальної журналістики під час війни є створення свідчень. Йдеться про фіксацію досвіду очевидців, учасників і постраждалих, що дає змогу формувати уявлення про випробування воєнного часу через їх людський вимір. Як зазначає Б. Ніколс, документалістика репрезентує реальність через індивідуальні історії, які виступають формою доказу та інтерпретації подій [2].

У сучасній українській практиці ця функція реалізується через численні документальні проєкти. Зокрема, документальний фільм «20 днів у Маріуполі» Мстислава Чернова демонструє приклад фіксації подій у режимі реального часу: у ньому поєднано відеосвідчення, інтерв'ю та репортажні кадри з обложеного міста, що перетворює матеріал на журналістський доказ воєнних злочинів [5]. Аналогічно документальний серіал «93: Бій за Україну», який розповідає про бойовий шлях 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний яр» і побудований на інтерв'ю з військовими та відеоматеріалах із фронту, дає змогу передати досвід війни безпосередньо через свідчення її учасників [6].

У сучасних умовах практика меморіальності доповнюється створенням архівів війни. Так, міжнародний проєкт «Documenting Ukraine» спрямований на систематичне збирання свідчень, інтерв'ю та культурних матеріалів про війну, що формує довготривалий архів соціального досвіду [8]. Подібну функцію виконує і «The Reckoning Project», який документує свідчення очевидців воєнних злочинів із дотриманням стандартів доказовості, що допомагає використовувати ці матеріали не лише в медіа, але й у правовому полі [7]. Аналітичні матеріали платформи «Детектор медіа» свідчать про зростання ролі таких форматів у документуванні війни, зокрема через створення історій.

Сторітелінг дає змогу створити цілісний та достовірний зріз воєнного часу. У цьому контексті особиста історія виступає як мікромодель соціальної історії цілого народу. В умовах війни така функція набуває особливої ваги. Масштабні події, статистика втрат і політичні процеси часто залишаються абстрактними для аудиторії. Натомість індивідуальний досвід допомагає конкретизувати ці явища, надаючи їм людського виміру. Саме через історії окремих людей відбувається емоційне осмислення війни як явища, що впливає на життя кожного. В умовах воєнного стану це набуває особливої важливості, адже журналістика документує, як події переживаються людьми та як загалом суспільство проходить через кризовий досвід, як справляється з випробуваннями. Особисті історії виконують функцію збереження пам'яті. У журналістському контексті вони стають своєрідними свідченнями епохи, що фіксують не лише події, але й емоційний стан людей у певний історичний момент. Отже, документальна журналістика сприяє формуванню колективної пам'яті війни, у якій індивідуальний досвід стає частиною спільного наративу.

Список використаних джерел

1. Gottschall J. The Storytelling Animal: How Stories Make Us Human. New York: Mariner Books, 2012. 248 p.
2. Nichols B. Introduction to Documentary. 2nd ed. Bloomington: Indiana University Press, 2010. 354 p.
3. Rabiger M. Directing the Documentary. 5th ed. Oxford: Focal Press, 2009. 512 p.
4. Randall D. The Universal Journalist. London: Pluto Press, 2000. 240 p.
5. 20 днів у Маріуполі: документальний фільм / реж. М. Чернов. Associated Press, 2023.
6. 93: Бій за Україну: документальний серіал. 2+2 Production, 2017. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLX2ZqbV6KExOqmbblmGw3iYXFjjUt9DNG> (дата звернення: 21.04.2026).
7. The Reckoning Project: Ukraine Testifies. URL: <https://iwpr.net/projects/focus/reckoning-ukraine> (дата звернення: 20.04.2026).
8. Documenting Ukraine. Institute for Human Sciences. URL: <https://www.iwm.at/documenting-ukraine> (дата звернення: 20.04.2026).
9. Porcelain War: документальний фільм. 2024.